

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI TÝMU Č. 9 PRO KAMENIVO ZA ROK 2021

Vedoucí týmu: Ing. Zuzana Sazimová
Tajemník týmu: Ing. Petr Svoboda

1. Poslání a charakteristika týmu

Kámen a kamenivo je základním a nejrozšířenějším stavebním materiálem. Používá se při výstavbě všech druhů vrstev vozovky a i pro další stavební účely.

Tým pro kamenivo je odborným týmem a je jedním z nejstarších týmů Sdružení. Důvodem jeho vzniku bylo získávání a zpracování informací z oblasti problematiky výroby a prodeje kameniva a předávání těchto informací odborným pracovníkům členských firem prostřednictvím členů týmu. Naopak tým zase získává zpětnou vazbu od těchto firem, přebírá jejich zkušenosti a problémy z praxe.

Prostor na jednání týmu dostávají rovněž organizace prezentující technologie na těžbu a zpracování kameniva i organizace zaměřené na zkušebnictví (ZKK Hořice, ZK Blatná, TZÚS Plzeň, TZÚS České Budějovice atd.). V roce 2021 jsme začali intenzivněji spolupracovat s Těžební unií a dalšími partnery ve snaze zviditelnit prohlubující se nevyváženost mezi rostoucí poptávkou po kamenivu a otevíráním nových dobývacích prostor.

Porady v roce 2021

Datum porady	Místo konání / u firmy	Počet účastníků
28. 6. 2021	Praha / Metrostav, a.s. + on-line	18 + 6
15.11. 2021	Český Krumlov / Kámen a písek, s.r.o. + on-line	25 + 8

2. Členská základna týmu (stav k 31. 12. 2021)

Členskou základnu týmu tvoří převážně organizace, které se zaměřují na výrobu kameniva a zhotovitelé staveb, kteří kamenivo používají. Pravidelně se jako hosté zúčastňují zástupci zkušeben, kteří přinášejí důležité informace jak z oblasti technické normalizace, tak z oblasti zkušebnictví a dále zástupci Centra technické normalizace, kteří podávají informace o vývoji evropských norem a implementaci norem do české normalizační soustavy. Snažíme se rovněž oslovit ke spolupráci zástupce investorských organizací, pokračovala úzká spolupráce s ŘSD ČR. Jako hosty jsme v roce 2021 zvali rovněž zástupce Těžební unie a výrobních organizací, které nejsou členy Sdružení a rovněž zástupce České geologické služby, kteří zpracovávají studie bilancující stavy zásob nerostných surovin.

3. Výsledky činnosti týmu v roce 2021 včetně zhodnocení činnosti a plnění úkolů

Vzhledem k epidemiologické situaci bylo opět složitější plnit obvyklé úkoly z jednání týmu a projednávat technické záležitosti s odpovědnými orgány. Nicméně se podařilo uskutečnit 2 jednání týmu v tzv. hybridní podobě, na on-line nebo hybridní formu si zvykli i státní a další organizace, což komunikaci oproti roku 2020 usnadnilo.

Dne 28. 6. 2021 se prezenčně i formou videokonference uskutečnilo 69. jednání týmu pro kamenivo. Hostitelem jednání byla organizace Metrostav a.s., 70. jednání týmu se pak uskutečnilo opět v kombinované podobě 15. 11. 2021 v Českém Krumlově, souběžně s jednáním týmu se uskutečnila rovněž porada výrobců kameniva k problematice hrozícího nedostatku kameniva.

4. Spolupráce s investorskými organizacemi

V rámci jednání i na samostatných schůzkách pokračovala spolupráce s investorskými organizacemi. Ing. Jan Čihák ze Správy železnic, s. o., a Ing. Jiří Škrabka z ŘSD ČR na 69. jednání týmu informovali o aktuální situaci v investorských organizacích a vývoji nejdůležitějších předpisů, Ing. Čihák podal rovněž pozitivní informaci, že SŽ do budoucna nebude požadovat hodnocení štěrkodrtí výrobním certifikátem (tzn. podle § 5 odst. 2 NV 163/2002 Sb.) a budou vydány nové OTP SŽ pro výrobek 0/32. Ing. Škrabka v souvislosti s avizovaným kritickým nedostatkem kameniva a dalších stavebních surovin

zmínil plán výstavby dálnic v rozmezí příštích 5 let (2021 – 32,1 km, 2022 – 3,5 km, 2023 – 13,6 km, 2024 – 44,6 km, 2025 – 69,5 km, 2026 – 126,3 km) a opravit by se mělo téměř 580 km komunikací.

5. Problematika dostatku kameniva pro dopravní stavby

Ing. Josef Godány z České geologické služby na 69. i 70. jednání týmu ve svém on-line vystoupení prezentoval závěry ze studie, kterou pro MPO provádí Česká geologická služba.

Potřeba kameniva k zabezpečení plánovaných staveb bude podle výstupů studie enormní. Stávající ložiska nejsou schopna všechny plánované projekty pokrýt. Vzhledem k náročnosti získání nového povolení k těžbě je potřeba, aby se surovinová politika stala skutečným bezpodmínečně státním zájmem, a to bez ohledu na zájmy jednotlivých institucí, jako jsou obce, kraje, vlastníci pozemků a různé další úřady. Tak, aby byla zabezpečena surovinová bezpečnost státu, dlouhodobá udržitelnost a rozvoj ve využívání ložisek přírodních zdrojů ČR.

Na základě zkušeností v odborném řízení těžebních lokalit v ČR a v zahraničí, při řešení problematiky týkající se oblasti veškerých schvalovacích procesů v lomech pro těžbu stavebního kamene (např. vyhledávání, průzkum, výzkum, schvalování, projektování, úprava nerostných surovin a rekultivace dotěžených ložisek atd.) Ing. Godány konstatoval, že časová náročnost pro úspěšné povolení ložiska stavební suroviny od jeho vyhledání k těžbě kvalitní suroviny v podmínkách současné legislativy se pohybuje v rozmezí minimálně 10–12 let.

S hlavními investory v oblasti silnic a železnic probíhá komunikace a připravili odhad potřeby kameniva v následujících letech. Stávající ložiska nejsou schopna všechny plánované projekty pokrýt. Vzhledem k náročnosti získání nového povolení k těžbě je potřeba, aby se surovinová politika stala skutečným bezpodmínečně státním zájmem, a to bez ohledu na zájmy jednotlivých institucí, jako jsou obce, kraje, vlastníci pozemků a různé další úřady. V rámci voleb proběhla také některá referenda, která se týkala pokračování nebo rozšiřování těžby v katastru některých obcí.

Sdružení se domlouvá na společném postupu s dalšími institucemi, především Těžební unií a ŘSD ČR, k nalezení řešení celé situace. Budou zpracovány náměty k řešení pro MPO a také bude připravena konference, která se bude problematikou surovinové základny zabývat. Konference by se měla uskutečnit koncem května 2022.

Předseda Těžební unie Ing. Pavel Fiala informoval o nutnosti reagovat na momentální vývoj v povolování dobývacích prostor. Je nutné, aby byla vyvolána společenská diskuze, jejímž předmětem by mělo být vnímání veřejného zájmu. Bez kameniva, těženého v kamenolomech, není možné zajistit výstavbu silnic a železnic, kamenivo je samozřejmě základem i pro další stavby. Pokud bude převažovat pouze zájem na ochranu obyvatelstva před hlukem nebo prašností před zájmem na výstavbu dopravních cest, nebude do budoucna z čeho např. silnice stavět. Je potřeba také přesvědčit další partnery, kromě stavebních firem, ŘSD ČR a SŽ, které už negativní signály pociťují, především ČBÚ a příslušná ministerstva, nejvíce pak MPO. Je potřeba působit na veřejnost a představitele obcí a vysvětlovat, že moderní kamenolomy zatěžují životní prostředí podstatně méně, než tomu bylo dříve a na spolupráci může profitovat nejen obec, ale celý region. Dostatečná infrastruktura kamenolomů pak neklade takové nároky na dovážení výrobků na velké vzdálenosti, což může přinést větší problémy spojené s hlukovou zátěží a zvýšenými emisemi než samotná těžba.

Byl prezentován i konkrétní příklad spolupráce s městysem. Jen díky enormní spolupráci s vedením obce, kompenzaci negativního vlivu těžby a např. rovněž vybudování obchvatu, byl výsledek referenda vyvolaného odpůrci otevření nového dobývacího prostoru úspěšný. Společnost navázala spolupráci s mediální agenturou. Výsledek referenda je ale jen začátkem procesu povolení další těžby

V rámci jednání týmů i na dalších jednáních probíhala diskuze nad potřebou legislativních úprav, např. nutností respektování zásad územního rozvoje obcemi, směřování poplatků za vydobytou surovinu do rozpočtu ovlivněných obcí a definování práva těžby nerostných surovin jako veřejného zájmu, obdobně jako je definován veřejný zájem u liniových staveb v rámci liniového zákona.

6. Problematika opětovného použití materiálů a efektivního využívání ložisek

Ing. Svoboda informoval na 69. jednání o obnovení činnosti pracovní skupiny MPO týkající se opětovného použití materiálů ve stavebnictví s tím, že by se komise měla zabývat především betonovým recyklátem (směsným recyklátem) a zeminami. Obnovená pracovní skupina se sešla znovu v roce 2021 a členům týmu byly zaslány parametry pro tvorbu vyhlášky o kritériích pro neodpad či vedlejší produkty pro vybrané odpady ze stavební činnosti. Do pracovní skupiny byly zakomponovány i další subjekty jako např. Těžební unie, která požaduje, aby byly zohledněny i další materiály, jako např. ocelářské strusky. Sdružení má v pracovní skupině několik zástupců.

MPO se snažilo v jarních měsících dokončit návrhy vyhlášek k připravovanému zákonu o stavebních výrobcích. Zástupcům Sdružení v ustanovené pracovní skupině se nelíbil způsob zavádění recyklovaného kameniva do položek k posuzování shody ve vyhlášce, která by měla v budoucnu nahradit nařízení vlády č. 163/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky. Vzhledem k tomu, že zákon o stavebních výrobcích byl stažen z projednávání v PS Parlamentu ČR, není tvorba vyhlášek nyní aktuální.

7. Evropské normy na kamenivo

Pan Karel Krutil ze společnosti ZKK, s.r.o., podal na obou jednáních tradiční podrobnou informaci o stavu evropských norem, jak výrobních, tak i zkušebních.

Plenární zasedání CEN/TC 154 v říjnu 2020 konstatovalo, že původní návrhy výrobních norem pro kamenivo prEN 12620, 13043, 13139 a 13242 byly zrušeny a byly vypracovány pracovní návrhy prEN 17555-1 Kamenivo pro stavební účely/stavby – Část 1 – Výrobní norma.

Struktura norem je taková, že část 1 obsahuje charakteristiky kameniva pro použití do betonů, asfaltových směsí, malt a nestmelených a hydraulicky stmelených směsí. S ohledem na zdroje materiálu a výrobní proces tato část zahrnuje přírodní, umělé a recyklované kamenivo a směsi těchto materiálů. Nezahrnuje však přírodní a umělé kamenivo o objemové hmotnosti rovné nebo menší než 2,00 Mg/m³, recyklované kamenivo o objemové hmotnosti menší než 1,50 Mg/m³, kamenivo se jmenovitou horní velikostí větší než 90 mm, kamenivo specifikované v EN 13383-1 a EN 13450, použití kameniva ze znovuzískaných asfaltových směsí jako R-materiál specifikovaný v EN 13108-8. Použití kameniva jako zeminy, použití kameniva v zemních pracích uvedených v EN 16907-2, EN 17555-1, EN 13383-1, EN 13450-1 a EN 13055 jsou připraveny pro CEN Enquiry.

Poslední plenární zasedání se konalo ve dnech 19. a 20. 10. 2021. Jednání se konalo za účasti právníka CEN Nuno Pargana, který konstatoval, že pro schválení návrhů norem Evropskou komisí budou změny ve výrobních normách vyžadovat delegovaný akt nebo normalizační žádost. CEN doporučuje jít cestou Delegovaného aktu, protože kamenivo je na 10. místě prioritního seznamu stavebních výrobků. Tento proces může trvat několik měsíců nebo let.

8. Stanovení parametrů v navazujících specifikacích

Doc. Ing. Michal Varaus přednesl na 70. jednání informaci, jakým způsobem probíhají normalizační činnosti v oblasti asfaltových směsí a zaměřil se především na požadavky na kamenivo. Situace v revizi harmonizovaných evropských norem je obdobná jako u kameniva. Komise CEN/TC 227 proto uspořádala anketu s cílem zjistit, zda členské státy doporučují pokračovat v revizi harmonizovaných norem nebo jsou pro deharmonizaci. Vzhledem k tomu, jak komplikovaně probíhá spolupráce CEN a Evropské komise bude zástupce ČR hlasovat pro deharmonizaci evropských norem.

Proběhla rovněž diskuze k problematice používání frakcí kameniva se závěrem, že by z hlediska efektivity výroby bylo vhodné, aby byla ve směsích využívána více frakce 8/16 než úzká frakce 8/11.

Diskuze rovněž proběhla k hodnocení kvality jemných částic štěrkodrtí. Provádí se zkouška ekvivalentu písku a navíc zkouška plasticity, která má často problematické hodnocení především u čedičových hornin. Ing. Havelka navrhl, aby bylo do budoucna zrušeno hodnocení indexem plasticity pro nestmelené směsi. Tímto požadavkem se bude zabývat zpracovatel při dalších revizích norem na nestmelené směsi a vrstvy.

9. Informační zdroje a spolupráce s jinými institucemi

CEN, ÚNMZ (Agentura ČAS), TNK 99, TNK 147

K práci týmu pro kamenivo byly využity informace zástupce v TNK 99 Kámen a kamenivo a TNK 147, CEN/TC 154/SC3, CEN/TC 227 WG 6 a informace dalších odborníků především z řad členských organizací.

Další týmy Sdružení

Prostřednictvím tajemníka týmu byli členové informováni o závěrečných z jednání týmů souvisejících s činností týmu pro kamenivo. Byla využita především spolupráce s týmem pro asfaltové technologie za horka, týmem pro životní prostředí a týmem pro cementobetonový kryt a podkladní vrstvy. Nutné je také zvýšit spolupráci s týmem pro přípravu staveb.

- 1) Notifikované osoby (Oznámené subjekty) a Centra technické normalizace

Jednání týmu pro kamenivo se pravidelně účastní zástupci notifikovaných osob (Oznámených subjektů), se kterými je řešena problematika uvádění výrobků na trh, systém řízení výroby, nařízení CPR apod. Zástupci příslušných CTN pak informují o stavu normalizačních úkolů.

2) Vysoké školy

Pokračuje spolupráce v normalizační oblasti, v oblasti zajištění uplatnění méně upotřebitelných frakcí kameniva a v oblasti zkoumání závislosti protismykových vlastností na ohladitelnosti kameniva. Spolupráci je nutné zintenzivnit v oblasti zkoušení nebezpečných látek, a to především u recyklovaných a opětovně používaných materiálů s cílem jejich maximálního využití.

3) Těžební unie

Členové Sdružení se prostřednictvím zpravodaje SILNICE MOSTY a www stránek dovídají o nejvýznamnějších akcích TU, především výstavy Expo Lesní lom. V roce 2021 se podařilo zintenzivnit spolupráci, která směřuje ke snadnějšímu rozšiřování dobývacích prostorů a jednodušší možnosti otevřít případně další kamenolom.

4) ŘSD ČR, SŽ a SFDI

Pravidelná informovanost je stěžejní záležitostí v rámci spolupráce s ŘSD ČR, členové týmu se podílí na realizaci výzkumných úkolů, porovnávacích zkoušek, realizaci zkušebních úseků apod. V roce 2021 se spolupráce rozšířila o spolupráci při zajištění dostatku kameniva pro dopravní stavby.

5) Česká geologická služba

Důležitá je spolupráce na připomínkování studie „Vyhodnocení aktuálního stavu a perspektivy využívání stavebních surovin v České republice s důrazem na stavební kámen a štěrkopísky“ a hlavně uplatňování závěrů této studie a její představení v rámci plánované konference. Aktivita by měla vést k efektivnějšímu přístupu k nerostným surovinám.

10. Plán činnosti na rok 2022, předpokládané termíny jednání

Počátkem roku 2022 bude opět zorganizován sběr dat o výrobě kameniva v kamenolomech v roce 2021. Údaje o výrobě kameniva v roce 2021 budou součástí každoročně vydávané publikace Sdružení Přehledy o výrobě a zpracování materiálů pro stavbu vozovek. Nadále bude sledována problematika nebezpečných látek v kamenivu, možné využití vedlejších produktů, kvalita jemných částic atd.

Není zatím plánováno žádné jednání, členové týmu doporučili jednání uskutečnit opět v prezenční/hybridní podobě, jakmile to situace dovolí, což by mělo být v první polovině roku 2022.

- V momentální situaci je velice obtížné stanovit konkrétní program činnosti v normalizační oblasti na rok 2022. Záleží na tom, jak dopadne proces připomínkování norem na kamenivo v rámci CEN. Stále jsou tak platné výrobní normy na kamenivo schválené již v roce 2005. Požadavky na kamenivo jsou nyní součástí navazujících specifikací. V případě asfaltových směsí se jedná především o normu ČSN 73 6121, ale také ČSN 73 6122 na litý asfalt nebo nová ČSN 73 6120 pro ostatní asfaltové směsi, které nejsou definovány v základních normách ČSN 73 6121 a 22.
- Je spuštěno elektronické schvalování zkoušek typu ze strany ŘSD ČR, na jarním jednání týmu se účastní zástupce ŘSD, který seznámí přítomné se stavem schvalování.
- Je nutná spolupráce s dalšími asociacemi a sdruženími v záležitostech usnadnění rozšiřování dobývacích prostor a otevírání nových kamenolomů, především pak Těžební unii a Českou geologickou službou.
- Měla by se k problematice nedostatku kameniva uskutečnit konference.
- Důležitá je rovněž problematika technického vzdělávání, na jednání týmu bude přizván ředitel střední školy kamenické v Hořicích.

Zpracovali: Ing. Zuzana Sazimová, vedoucí týmu
Ing. Petr Svoboda, tajemník týmu

V Liticích a Praze dne 10. 2. 2022